

Meinweg 2: Arsbeck – Dalheim

Deze wandeling voert de wandelaar aan Duitse zijde van de grens naar het hart van de regio Meinweg door de plaats Dalheim en het voormalige kerkdorp Arsbeck. Het startpunt is de parkeerplaats bij het verkeerslicht tegenover de kerk in Arsbeck.

Lengte: ca. 19,5 km

- U start bij de parkeerplaats, steekt bij het verkeerslicht de straat over en gaat dan naar rechts.

Katholieke parochiekerk St. Adelgundis

De eerste kerk is hier al rond 1400 gebouwd. De tweede kerk was een vakwerkbouw die in 1723 nog gerestaureerd is, maar in 1794 werd afgebroken. Tijdens de onlusten van de Franse Revolutie kon niet begonnen worden met de bouw van een nieuwe kerk. In 1806 was het pas zo ver en de kerk werd onder de naam „Maria Hemelvaart“ gewijd. De kerk werd tot 1890 verbouwd, maar bleek al snel te klein te zijn voor de parochie. Zodoende is de toren die dwars op het huidige middenschip staat, het laatste overblijfsel van deze oude barokke kerk. Het huidige sacrale bouwwerk stamt uit 1891/92. Het gebouw had enkele voorgangers, de laatste is gedeeltelijk geïntegreerd in de nieuwbouw. De nieuwgotische kerk is gebouwd als bakstenen gebouw met drie schepen. De zuidelijke toren is pas in 1897 vooruit geplaatst. De romaanse doopvont in de kerk komt uit de 12e/13e eeuw en is gemaakt van arduin uit het Maasgebied.

Oorlogsmonument

Het monument is gemaakt door de uit Erkelenz stammende beeldhouwer H. Wilms en tussen 1925 en 1930 opgericht.

Oude grafkruizen

De beide grafkruizen zijn van natuursteen, het ene is uit 1677, het andere uit 1705. Hij gaat hierbij om priesterkruizen. De inscripties zijn maar gedeeltelijk leesbaar.

- U loopt om de kerk, langs de Arsbecker Hof, die op de monumentenlijst staat, en dan naar links.

Arsbecker Hof

In het gebouw dat onder monumentenzorg valt, zijn na de brand in het voormalige restaurant dokterspraktijken gevestigd. Het bakstenen pand met twee verdiepingen in 4:3-assen stamt uit het midden van de 19e eeuw. De aanbouw is uit de 20e eeuw. Het hoofdgebouw is voorzien van een schilddak.

- U loopt verder naar het verkeerslicht, daar steekt u de B 221 over en loopt verder naar de „Heuchter Straße“.

- Deze volgt u tot de Oude Pastorie en steekt daar de straat over.

Pastorie

Ten tijde van de Romeinen was hier een herberg en een drinkplaats voor paarden. Later was hier de "Burehof am Winckel" - waar sinds 1417 de familie Ten Byre woonde. De aanwezige resten van de muren laten de voormalige ligging zien. De pastorievijver is in 1933 verland, ooit was hier de oorsprong van de Krebsbach. Het historisch belangrijke pand is ondanks weerstand in 1988 afgebroken.

- U wandelt rechts langs de resten van de muren naar het hek.
- Daar slaat u linksaf het bos in en loopt over de hoofdweg over de brug bij de beek.
- U wandelt de berg op en loopt links langs de tuin tot aan de trappen bij de vijver.
- Hier loopt u de trappen af naar de vijver, passeert deze en loopt to het einde van het bospad.
- Nu loopt u langs de watertoren naar de straat die u oversteekt.

Watertoren Arsbeck

Een bijzonderheid is de constructie van het waterreservoir, ontwikkeld door prof. dr. Otto Intze (1843-1904). De eerste watertoren in het district Heinsberg is in 1913/14 gebouwd om de omvangrijke spoorwegcomplexen in Dalheim en de bewoners van Arsbeck van water te voorzien. De toren, waar nu antennes voor mobiele telefoons op staan, staat sinds 1985 op de monumentenlijst.

- U loopt het bos in tot aan de splitsing.
- Daar loopt u naar links de holle weg op, langs de nederzetting „Alde Berg“.

Alde Berg

Verborgen in het beukenbos ligt de grootste, behouden gebleven versterkte nederzetting in het Rijnland. De nederzetting staat op een landrug. Aan westelijke zijde wordt de grens gevormd door de Rothenbach, aan noordelijke en zuidelijke zijde door twee zijbeken. De hoofdburcht bestaat uit een 12 meter hoge en aan de basis 60 meter metende kegelvormige heuvel. Het plateau heeft nu een diameter van 20 meter. Aan de oostzijde van de heuvel grenst de voorburcht met een grootte van 60 x 60 meter met omvangrijke grachten en vestingwallen. Hier was in de 11e/12e eeuw de residentie van de heren van Ursbeke. Het burchtcomplex schijnt in de 13e eeuw te zijn opgegeven. Nadat het gebied meerdere keren van eigenaar was gewisseld, kwam het in 1561 in het bezit van de hertog van Jülich die de plaats de naam Arsbeck gaf. Op de heuvel stond ooit een kapel die Raky rond 1890 van hout liet bouwen. Na herhaalde beschadigingen werd de kerk in de Tweede Wereldoorlog definitief

verwoest. Nu staat er een kruis van eikenhout (hoogte 3,75 m, breedte 0,14 m en diepte 0,14 m). De kapel werd voor lokale bedevaarten gebruikt.

- Na de bezichtiging van de nederzetting loopt u terug naar de weg en gaat dan verder op wandelroute A 2 links langs de heuvel.
- U steekt de brug over de Helpensteiner Bach over.

Helpensteiner Molen en Beek

De eerste molen lag aan de Helpensteiner Weiher ongeveer 400 m naar het zuiden en brandde in 1547 door blikseminslag af. Het was een zogenoemde banmolen, wat betekent dat alle onderdanen van de heer hun koren uitsluitend daar moesten malen. Na de brand is de molen niet meer opgebouwd. Daar lag ook de nederzetting Helpensteiner Motte. De begroeide ronde heuvel (Am Düvelsberg) heeft een diameter van 17-19 m en steekt nog 3 meter boven de waterspiegel uit. De beek die erlangs stroomt, is nu helemaal dichtgeslibd.

- U neemt nu de weg tussen de vijvers door. Deze leidt naar de straat, daar gaat u rechtsaf.
- Links ligt de Rödgener Mühle, het pand met nr. 23, u volgt wandelroute A 2 verder tot de portierswoning.

Rödgener Mühle (burchtmolen)

De tweede molen aan de Helpensteiner Bach moest in 1666 op bevel van de heer van Hochkirchen een banmolen worden. De inwoners en de molenaar verzetten zich ertegen en zo kon de Wegbergse molenaar Veit Ceupers zijn maalgoed verder ophalen in het gebied. Rond 1800 moet de molen vernieuwd zijn. De laatste molenaar Wilhelm Anton Jansen stief in 1901. Zo kon Raky de molen in 1903 aankopen en de molen, die dringend gerepareerd moest worden, voor zijn geliefde, dochter van een herbergier en kleindochter van de molenaar, laten herstellen. Sinds 1920 bewoonde Gorgels, bedrijfsleider van de schachtbouw, het pand.

Villa Raky

De eigenaren van de mijn Sophia Jacoba in Hückelhoven kochten in 1919 de bezittingen van Anton Raky in Arsbeck en Dalheim op. Het oude Raky-kasteel is rond 1905 gebouwd en in 1972 afgebroken. Hij had zelf in 1908 de ruwbouw niet laten voltooiën vanwege nieuwe ondernemingen in Roemenië.

Portierswoning Raky

Het paviljoen bestaat uit een ronde toren met aanbouw en een nieuw-barokke gevel uit 1905. Daarnaast staat in de tuinen een ronde tempel op zuilen. Het kleine vijverslot is overigens in 1985 gerestaureerd.

- U loopt verder op de A 2 naar de ijskelder.

Ijskelder

De ijskelder bestaat uit een ruïneachtige constructie met breukstenen en een kunstmatige grotruimte, die gevormd is met brokstukken van stenen.

- U keert terug en loopt naar het Raky-paviljoen.
- U loopt rechts over de geasfalteerde weg tot aan de volgende veldweg achter de molen.
- Nu loopt u rechts door de velden langs de huizen aan het Bruchend en dan naar links.
- U wandelt de straat in naar de kerk. Daar ligt ook de Dalheimer Hof.

Kerk Dalheim

Met de bouw van deze 4e kapel naast hotel Lisges (nu Dalheimer Hof) in Rödgen is in 1898 begonnen en de kapel is in 1900 voltooid. De vorm komt met het huidige langschip overeen. Nog voor de Tweede Wereldoorlog is de kapel uitgebreid. Er werden een dwarsschip en een nieuw, hoog koor gebouwd. Na de oorlog is de huidige moderne kerk gebouwd. In 1951 is de kerk met de nieuwe klokkentoren voltooid.

Dalheimer Hof

Door de opening van de spoorlijn van Mönchengladbach naar Roermond, de „IJzeren Rijn“, in 1879 en de verbinding van het spoornet met de Belgische zeehaven Antwerpen nam het goederenverkeer snel toe. Antwerpen was tegelijkertijd ook de bestemming van emigranten uit Rusland en Oost-Europa. In 1911 verlieten dagelijks tot 100 personen de emigratiehal in Dalheim. Deze mensen waren tot hun vertrek onder andere in de Dalheimer Hof ondergebracht.

- U loopt verder rechtdoor, rechts langs de fabriek „Leeser“ en de panden met de nummers 74 en 76, die op de monumentenlijst staan.
- U steekt de straat over en slaat rechtsaf de straat „Unter den Buchen“ in.
- Deze straat volgt u tot het einde, daar gaat u rechtsaf de „Mühlenweg“ in en volgt wandelroutes A 3 en A 4 tot de Dalheimer Mühle. U loopt langs de kloostertuin van Dalheim aan de rechterkant.

Kloostertuin, abdij Dalheim

Heinrich von Helpenstein heeft al in 1231 het terrein „vallis coeli – hemels dal“ aan het klooster te Ophoven verkocht. Het klooster Dalheim werd op grond van het consulaire besluit d.d. 6-6-1802 tot nationaal eigendom van de Franse staat verklaard. Daarmee eindigde na 571 jaar het gebruik als klooster. De abdijkerk is rond 1805 - zogenaamd vanwege bouwvalligheid - afgebroken en de stenen werden aan de parochie Arsbeck geschonken.

Dalheimer Mühle

De molen is in 1775 opnieuw opgebouwd. De wapenstein bij het molengebouw verwijst naar de laatste abdis, Maria Anna von Oyen. Langs de molen liep vroeger de weg van Oberkrüchten naar Birgelen. Al in 1231 bij de overdracht aan het convent van de cisterciënserinnen in Ophoven worden de molen en vijver, direct aan de Rothenbach gelegen, vermeld. Door de Franse bezetter ging het geestelijke bezit in het kader van de secularisatie in particuliere handen over. De molen was nog tot 1958 in bedrijf. In de vleugel van de molen bevinden zich twee maalwerken. Op deze plaats werd door de nabijheid van de grens veel gesmokkeld, dit betekende veel werk voor de bij het grenskantoor van het station wonende douaniers.

- Hier wandelt u rechts de weg in die gemarkeerd is met „gb/rt“ en passeert het viaduct.

Alternatieve route 1

- U volgt de markering „gb/rt“ verder en gaat enigszins naar links op nordic-walking-route 37 (NL) en de fietsroutes 95 (NL) en 76 (D).
- Bij de grens is een informatiebord over klooster St. Ludwig. U gaat rechtdoor verder tot aan de ingang.

Klooster St. Ludwig

In 1870 stichtte de franciscaanse monniken van de Saksische orde in Annaberg/Silezië een kostschool ter bevordering en opleiding van jongeren voor de orde. Deze school bestond 5 jaar, moest echter vanwege de Kulturkampf (de strijd tussen Pruisen en de katholieke kerk) worden gesloten. De franciscanen zochten hun toevlucht in Waterleyde bij Sittard. Na een aantal verhuizingen had men in 1904 het plan om een klooster te bouwen. Het seminarie “Sankt Ludwig” werd in 1909 geopend. Onder het regime van Hitler is er in 1941 door soldaten van de SS beslag gelegd op het pand. Alleen de rector en 7 monniken mochten achterblijven voor de exploitatie van het klooster en het behoud van de kloosterlijke landbouw. In 1942-1944 diende het internaatsgedeelte als magazijn voor de luchtmacht en als verblijf voor dwangarbeiders en personen in rijksarbeidsdienst. Ook verbleven

telkens weer voorbij trekkende legeronderdelen in het klooster. In 1951 kan het seminarie weer geopend worden. In 1970 wordt het klooster ook geopend voor externe scholieren. In 1976 besluit de orde, vanwege constant dalende aantallen scholieren, om het internaat te sluiten. Ongeveer 3000 jongens hebben tot de sluiting in 1979 de school bezocht. Het klooster werd samen met de landerijen aan de Nederlandse Rijksgebouwendienst verkocht en in eerste instantie gebruikt als oefenterrein voor politie-eenheden. Kloosterkerkhof, kerkhofkapel en de omringende bossen zijn overgedragen aan Staatsbosbeheer. In 1990 is het kloosterterrein aangekocht door de TM-organisatie van de Maharishi Mahesh Yogi.

- Bij knooppunt 95 volgt u route 80 rechtsom en gaat bij de tweede weg linksaf.
- U volgt deze weg rechtdoor tot de grote boskruising.
- Daar neemt u links de hoofdweg tot de kapel zichtbaar wordt.
- Nu loopt u links langs het hek en dan bij het volgende hek naar rechts naar de kapel en het kerkhof.

De kerkhofkapel van “St. Ludwig”

Aan de oostzijde van het kloosterkerkhof van het seminarie “St. Ludwig” ligt de kerkhofkapel. Voor het oorspronkelijke doel is het bakstenen gebouw, dat in 1909 in nieuwgotische stijl is gebouwd, relatief groot. De kapel, waarvan de plattegrond de vorm van een kruis heeft, staat op een achthoekige betonnen plaat. Het interieur van de kapel is rijk aan kostbare decoraties. De prenten en schilderstukken aan de wanden zijn in 1995 gerestaureerd, nadat Staatsbosbeheer zich over de kapel ontfermd had. Op initiatief van Staatsbosbeheer is de kapel in 1996 gerenoveerd. Kerkhof en kapel zijn in 2002 op de nationale monumentenlijst geplaatst.

Kloosterkerkhof

Het relatief grote kerkhof is duidelijk gescheiden van de rest van het kloostercomplex. Gelegen tussen hoge dennen is het in 1909 samen met de kerkhofkapel aangelegde kerkhof ca. 50 m lang en 30 m breed. Aan westelijke zijde van het kerkhof bevindt zich het centrale kerkhofkruis. In eerste instantie was het kerkhof alleen bestemd voor bewoners van het klooster. Later zijn er ook burgers uit Vlodrop-Station begraven.

- U wandelt verder rechtdoor langs de kapel (St.Lr – St. Ludwig Route) tot de volgende bosweg links.
- Deze loopt u rechtdoor af tot Vlodrop-Station.

Vlodrop-Station

Het stationsgebouw aan de „IJzeren Rijn“, die de zeehaven Antwerpen verbond met het Ruhrgebied, is in 1879 gebouwd. In 1944 is het gesloten, omdat het tijdens de oorlog beschadigd raakte.

- Hier gaat u links naar de hoofdingang van klooster St. Ludwig. Bij knooppunt 95 neemt u rechts de weg terug naar de Dalheimer Mühle.
- Bij de Dalheimer Mühle wandelt u de linkerweg op naar het soldatenkerkhof.

Kerkhof Dalheim

Het kerkhof is op initiatief van de rector Ludwig von Dannwitz in 1917 aangelegd. Hier bevinden zich ook het graf van ereburger Dechant Ruppertzhoven en de oorlogsgraven voor de gevallen uit de Tweede Wereldoorlog, met een kruis voor de door een bombardement omgekomen Française Anne Marie Poissemeux. Het opschrift op een zwerfkei herinnert aan de gevallen uit de Eerste Wereldoorlog in China en Zuid-Afrika. Bovendien is er een gedenkkapel.

- Daar loopt u rechts de straat „Am Hessenfeld“ in tot knooppunt 76 bij de rotonde.

Kapellen in Dalheim

We kennen het tijdstip van de bouw van de eerste kapel niet. Onder de naam Rochuskapelle wordt deze echter al in 1571 vermeld. De 2e kapel bestond in 1675 en was in augustus 1800 prooi van een grote brand. Op hetzelfde terrein bij restaurant „Zum Rochusstübchen“ is de derde kapel gebouwd. Er werd in de herfst van dat jaar nog mee begonnen. De nieuwbouw was 14 m² groot en 3 m hoog. Hij stak echter zo ver uit in de straat dat hij in 1904 als groot verkeersobstakel in Dalheim moest worden afgebroken.

- U steekt de straat over en loopt rechtdoor tot de volgende afslag naar rechts.
- U volgt de straat „Zum Wasserturm“ en loopt langs de watertoren. In Arsbeck neemt u dan de eerste straat rechts.
- U loopt de straat in tot aan het verkeerslicht en het startpunt en doel bij de parkeerplaats.

Alternatieve route 2 (6 km korter)

- Bij de parkeerplaats achter het viaduct volgt u rechts de route naar knooppunt 71, langs station Dalheim tot het volgende viaduct.
- Daar gaat u rechts onder het viaduct door en dan rechtdoor op wandelroute A 4 door Rödgen naar de rotonde. Daarbij komt u langs een oude schoenmakerswerkplaats, die onder monumentenzorg valt.

Oude schoenmakerswerkplaats

Het vakwerkhuis is eigendom van de familie Peulen die hier al zeventig jaar een schoenmakerij heeft.

Leonard Peulen heeft het woonhuis erachter in 1932 nieuw gebouwd.

- Op knooppunt 76 gaat u links verder over het hierboven beschreven traject.